

UKRAINAKO GERRAK BI URTE

Errusiaren eta NATOren arteko gerra Ukrainaren lepotik

Bi urte bete dira Errusiako armadak Ukrainan inbasioa hasi zuela. Egun hori baino lehenago, 2014ko estatu kolpean eta ondoren hasitako gerra zibilean 3.500 zibil inguruk bizitza galdu zuten; horiei gehitu behar zaizkie Nazio Batuen Erakundeak (NBE) azken bi urteotan zenbatu dituen 10.300 zibilen heriotzak. Kontaketa borobiltzeko, fronteko bi aldeetan 2022ko urtarrilaren 31 arte, 14.000 dira erregistratutako zibilen heriotzak. Zaurituak, 30.000 inguru. Militarren heriotzen inguruko datuak ez daude batere garbi, baina litekeena da ehunka mila soldaduk bizitza galdu izana. Desastre humanitarioa da. Saihestu zitekeena.

 ASIER BLAS MENDOZA

Ukrainako soldaduak
Karkhiven.

Gerra hasieratik, Mendebaldeak esan du probokatu gabeko inbasioa dela eta ez duela zerikusirik NATOren zabalkundearekin. Propaganda hori errepikatu zuenetako bat NATOk idazkari orokor Jens Stoltenberg izan zen. Baina 2023ko irailaren 7an Stoltenbergek berak azaldu zigun Vladimir Putinek 2021eko udazkenean itun zirriborro bat aurkeztu ziola NATOri, aliantzak uko egin ziezaion gehiago zabaltzeari. NATOk idazkariaren hitzetan hori Ukraina ez inbaditzeko baldintza zen, halere, harro kontatu zigun ez zutela sinatu.

1990eko hamarkadan Mendebaldeak Moskuri hitza eman zion NATO ez zela ekialderantz zabalduko. Halere, aliantza atlantikoa hamalau herrialdetara zabaldu eta Errusiako mugetara iritsi zen, eta ekialde hartan misilak jarri zituen. Orduko Mosku ahulak irentsi behar izan zuen, baina bazuen muga argi bat: Ukraina eta Georgia. Halere, NATOk 2008an bi herrialdeei agindu zien etorkizunean NATOan sartuko zirela. Arazoa, baina, ukrainarrekin zuten, NATOan integraztearen aldekoak gutxiengo ziren eta aldiz, gehiengo oso zabala neutraltasunaren edo errusiarrek zuzentzen duten Segurtasun Kolektiborako Itunaren Erakundearen integraztearen aldekoa zen.

Errealitate hori eraldatzea 2013ko Maidan-eko mobilizazioen funtzioetako bat izan zen, 2014ko otsailaren 22an Viktor Janukovitx presidente "errusiar zalearen" kontrako estatu kolpearekin batera amaitu zena. Kiev-eko Maidan plazan frankotiratzaille batzuk herritarren eta polizien aurka egin zuten sarraskia erabakigarria izan zen. Baina Mendebaldeak ez zuen interesik izan sarraskiari buruzko ikerketetan, irudietan, autoinkulpazioetan eta epaiketan. Epaia Ukrainako auzitegiek argitaratu zuten 2023ko urriaren 20an eta baieztatu zuten manifestari eta polizia ugari tirokatuak izan zirela Maidaneko manifestariak kontrolatutako Ukraina Hotelean zeuden frankotiratzaillearen eskutik.

Estatu kolpearen ostean, Errusiak Krimea anexionatu zuen eta Ukrainako Gobernuak Donbass errebeldearen kontra eraso egiteari ekin zion. Testuinguru horri esker, Stoltenbergek adierazi zuen gisan, 2014tik NATOk aurrekaririk gabeko laguntza militarra eman dio Ukrainari, bere indar armatuak entrenatuta, ekipatuta eta babestuta. Bien bitartean, Donbasseko gerra zibilean Errusiak gutxienez bi momentutan era zuzenagoan

esku hartu zuen mertzenarioen edota mozorroturiko soldaduen bidez. Une horietan Ukrainako armada egoera larrian zegoela Minskeko bake akordioak adostu zituzten. Halere, azken bi urteetan jakin dugu Ukrainak eta Mendebaldeak inoiz ez zutela adostutakoa betetzeko asmorik.

INBASIOTIK BAKE NEGOZIAZIOETARA

Orain inork gutxiak dudan jartzen du inbasioaren bitartez Kremlin-en helburu nagusia ez zela Ukraina osoa hartzea, baizik eta Ukrainako Gobernuak aldatzeko baldintzak sortzea edota Ukrainako Estatua sinatzera behartzea Moskuren interesak zainduko zituen akordio bat. Baina Errusiako Gobernuak oso kalkulu kaskarra egin zuen. Konparaziorako, errusiarrek erabili zituzten soldadu kopuruaren erdia mobilizatu du Israeliek Ukraina baino 13.000 aldiz txikiagoa den lurraldea inbaditzeko. 200.000 bat gizon armaturekin bere helburuak lortuko zituela pentsatu zuen Moskuk, nahiz eta ukrainar armadak errusiar soldaduen kopurua hirukoiztu edo laukoizten zuen.

Lehenengo unetik Ukrainako Gobernuak eta armadak borrokarako prestutasuna eta determinazioa erakutsi zituzten. Kremlin-en kalkulu estrategikoei huts egin zuten, ez zegoen errendizio masiborik, ezta gobernu dimisiorik edota estatu kolperik ere. Inbasioaren lehen hilabeteen errusiarrek oinarrizko helburu operazional batzuk lortu zituzten, baina soldaduen eta materialen galera oso altua zen.

Bi herrialdeetako gobernuak pizgarri asko zuten bake agertokia erdiesteko. Israelgo lehen ministro ohi Naftali Bennett-ek azaldu zuen gerraren hasieran izandako negoziazioetan bitartekaritza lana egin zuela Israelek, eta bi aldeek gauzak bide onean jartzeko borondatea zutela. Oleksi Arestovitx-ek, Volodimir Zelenskiren aholkulari ohiak eta 2022ko udaberriko bake elkarrizketetan Ukrainaren ordezkarietako kideak, azaldu du orduan adostutakoa Kieventzat oso ona zela. Ukrainak lurralde batasuna berreskuratuko zuen Krimea kenduta, eta hamabost urteko epea finkatuko zen bere estatusa eztabaidatzeko. Hori dena Ukraina NATOan ez sartzearen truke. Arestovitxek aitortu zuen ukrainarrek xanpain botila bat ireki zutela hori entzutean. Hori hainbat iturrik berretsi dute, besteak beste, negoziaketetan parte hartu zuen ukrainar diplomatiko Oleksandr Chalji-k eta Vladimir Putinek berak, elkarrizketa eta adierazpen batzuetan.

Baina, Zelenskiren zalea den *Ukrainska Pravda* hedabidearen arabera, AEBek eta Erresuma Batuak Ukrainako Gobernuak behartu zuten negoziazioa bertan behera uztera. Antzeko kontakizuna egin zuten bitartekariak, lehen aipaturiko Bennettek, Gerhard Schröder-ek eta bake elkarrizketen anfitrioiak izan zen Turkiako Kanpo Harremanetarako ministro Mevlut Cavusoglu-k.

Elkarrizketetan parte hartu zuen Zelenskiren alderdiko lider David Arakhmia-k azaldu zuen Errusia prest zegoela

Errusiaren aldeko indarrak Mariupolen.

C. KONDAROV/REUTERS

gerra amaitzeko Ukrainaren neutraltasunaren truke. Halaber, baieztatu zuen Mendebaldeko herrialdeek dena zekitelake bake elkarriketei buruz eta Zelenskiri esan ziotela ez sinatzeko bake akordioarik. Ildo horretan erantsi zuen, *Ukrainska Pravda*k aurretik azaldu bezala, Boris Johnson lehen ministro britainiarrak Kievera 2022ko apirilaren 9an egin zuen bisitan borrokan jarraitzeko esan ziela ukrainarrei. Egun berean Europar Batasuneko atzerri- eta segurtasun-politika erkideko goi-ordezkarik Josep Borrellak ondokoa adierazi zuen: "Gerra hau gudu-zelaian irabaziko da".

Ekaina bitartean negoziazioak berreskuratzeko saiakerak izan ziren, baina denek egin zuten huts, Mendebaldeak behin eta berriro Zelenskiri esaten ziolako ez zela bakerako unea, baizik eta gerrarakoa. Trukean, antza, EBko kide izateko hautagaitza lortu zuen Zelenskik.

Une horretatik aurrera Mendebaldeak Ukraina armatu, entrenatu, gidatu, mertzenariok bidali, inteligentzia militar guztia bere zerbitzura jarri eta estatua ekonomikoki sostengatzen du. Izan ere, Ukraina NATOren zerbitzura gerra egiten ari dela behin eta berriro gogo-

ratu digute Mendebaldeko eta Ukrainako politikariek, eta funtsean horixe da daukaguna: Errusiaren eta NATOren arteko gerra bat, Ukraina erabilita. Josep Borrellak zera azaldu zuen: "Ukraina laguntzen ez badugu, egun gutxi barru eroriko da", eta beraz, "ezin da pertsonen, ospitaleen, eskolen eta hirien ongizatea handitu, diru hori Ukrainak behar duela. Ez iezadazue esan Ukrainako gerra gelditzeko, Ukraina laguntzeari uzten badiot, gerra amaitu egingo baita, zalantzarik gabe".

GERRAREN AURPEGI DESBERDINAK

2022 urte gogorra izan zen Errusiarentzat. Iraila giltzarri izan zen. Ukrainak Kharkiveko fronteko kontraeraso arrakastatsua burutu eta 12.000 kilometro koadro berreskuratu zituen. Moskuk erreserbisten mobilizazio partziala eta Ukrainako lau eskualderen anexioa iragarri zituen. Erantzuna izan zen Errusiatik Alemaniara gasa eramaten duten North Stream gasbideen kontrako eraso ezaguna. Seymour Hersh kazetari prestigiotsuaren arabera, AEBek buruturiko atentatua izan zen.

2023an frontea gelditu xamar zegoen, Errusia bere akatsetatik ikasi eta iraupen luzeko gerra konbentzional baterako prestatzen hasi zen. Irabazteko gakoak ondokoak izango ziren: armada bakoitzaren gaitasun industrial eta giza baliabideak. Bi faktore horietan Errusiaren nagusitasuna argia zen. NATOk ezin zuen, eta gaur egun ere ezin du, Ukrainarentzat behar adina armamentu ekoiztu. Halere, Mendebaldeko komunikabideek eta kantzilertzek esan ziguten armada Errusiara edozein unetan kolapsatuko zela: ez zutela arma hornidurarik, armamenturako txipak garbigailuetatik ateratzen zituztela eta Errusiako erregimen politikoaren kolapsoa iristear zegoela.

Frontean, Errusiak aspalditik du martxan jarrita Ukrainaren eta NATOren gaitasun militarrek higitzeko estrategia. Horregatik, 2023ko udan ukrainar armada ahulduta zegoen eta horren ondorioz, porrot egin zuen bere kontraerasoak. Ahulezia konpentsatzeko, eraso militar eta terroristak Errusiaren lurraldeetan ugaltzen zituen Kiekek.

2024an Ukrainaren egoera okerragoa da. Orain, Errusiak frontean azkarrago egiten du aurrera. Kiekek soldadu gu-

V. GHIRDA/AP

Bucha hirian ehunka zibil hil zituzten 2022an.

Vladimir Putin, Krimearen anxioaren urteurrena ospatzeko ekitaldi batean, 2022an. M. KLIMENTYEV/AFP

Volodymyr Zelenskyy, NATOko buruzagiek 2023ko uztailen Lituaniar egindako bilkuran. Y. HERMAN/REUTERS

txi du eta jendea erreklutzeko arazo handiak dauzka. Halere, aurten ez dirudi bake negoziaketarik izango denik. Alde batetik, Mendebaldeko agintariek ez dute ahuldadetik negoziatu nahi, ekainean Europako Parlamenturako hauteskundeak eta azaroan AEBetakoak izango dituztela eta, bestalde, Errusia orain sentitzen da erosoan, armada eta ekonomia gerrarako egokituta dituela.

Moskuk 2023ko erdialdera arte pairatu zuen ezegonkortasun politiko eta militarra atzean geratu da. Inork gutxi gogoratzen ditu inbasioa hasi arte Errusian martxan zeuden gobernuaren kontrako protesta sozioekonomiko eta politiko jendetsuak edo 2023ko San Juan egunean Wagner talde paramilitarrak egin zuen altxamendu armatua Kremlin-en kontra. Martxoan egingo diren hauteskunde presidentzialetan litekeena da Putinek inoizko babes handienetakoa lortzea. Erregimen politikoa geroz eta autoritarioagoa da, baina aldi berean, bere babesak kohesionatzen ari dira, kanpo etsai bat eragiten duten gertetan gertatu ohi den bezala. Errusiarren artean inbasioak ez zuen gogo handirik pizten eta kritikoak ez ziren gutxi. Baina gerra hasi zenean NATOk bere jo puntuan ez zuen Errusiar Federazioa soilik jarri, baizik eta Errusiako herritar guztiak. Errusiarren aurkako jazarpena ekonomiara, kulturara, hezkuntzara eta kirolera zabaldu zuten. Ondoren, NATOren inplikazio belikoa indartu ahala, “kanpo etsai baten aurkako borroka”-ren irudia sendotu da errusiarren artean. Horrek erregimena kohesionatu du eta diskurtso nazionalistak indartu. Horri guztiari erantsi behar zaio gerra

2024an Ukrainaren egoera okerragoa da. Orain, Errusiak frontean azkarrago egiten du aurrera. Kiekek soldadu gutxi du eta jendea erreklutzeko arazo handiak dauzka

ekonomikoan Errusia garaipen handiak lortzen ari dela. Bere ekonomiak Mendebaldekoak baino hazkunde handiagoa du. Etxean gerra ekonomiarako neokenesiar politika publikoak aplikatzen ari dira, aberastasunaren banaketa bultzatu eta zerbitzu publikoetan inbertsioa handituta.

Errusiaren kontrako gerra ekonomikoak, ordea, asko kaltetu du Europako Batasuna. AEBek Ukrainako 2014ko krisiarekin lortu zutena areagotu eta sendotu egin da: Berlin-Mosku-Beijing ardatz ekonomikoa suntsitu eta EB Washingtonen interesen zerbitzura jartzea. Ondorio ekonomiko lazarriak eragin ditu, Josep Borrellek garbi azaldu zuenez: “Errusiatik datorren energia merkean oinarritu da gure oparotasuna. Errusiako gasa eta Txinako merkatu

handirako sarbidea: esportazioetarako eta inportazioetarako, transferentzia teknologikoetarako, inbertsioetarako (eta) produktu merkeak izateko”.

Eta hori bukatu egin da. Orain, errusiar gasaren ordez, AEBek Europari berea askoz garestiago saltzen diote eta energiaren prezioaren gorakada indartu. Ondorioz, inflazioa harrotuta dago, euroa hondoratuta eta europar industriak lehiakortasuna galdu du nazioarteko merkatuetan. Enpresa askorentzat irtenbidea da Europa utzi eta AEBetara joatea, han energiaren prezioa hiru edo lau aldiz merkeagoa izateaz gain, dirulaguntzak dauzkatelako. Hori guztia gutxi balitz, NATOko herrialdeak beraien gastu militarren igoera garrantzitsuak egiten ari dira AEBetako industria militarren mesedetan.

Ukrainan egoera okerragoa da. Gerra sortzen duen suntsiketarekin batera, ekonomia koman dago. Herrialdea bizi da Mendebaldetik datozen transferentzia ekonomikoetatik eta kasu askotan diru hori era ustelean kudeatzen dute. Gainera, herrialdearen neokolonizazio ekonomikoak sekulako abiadura hartu du. Lurrak eta baliabideak Mendebaldeko enpresen mesedetan pribatizatzen ari diren bitartean, herritarrei politika neoliberalak inposatzen dizkiete. Ildo horretan, Ukrainaren berreraikuntzarako funtsaren arduradun izendatu dituzte AEBetako BlackRock munduko inbertsio funts handiena eta JPMorgan Chase bankua.

Ukrainar autoritarismoa biguna da. Alderdiak eta hedabideak debekatzen ditu, aurkariak jazartzen ditu eta eskuin-mutur nazionalistaren ideologia

A. STEPANOV/AFP

Ukrainiako armadako soldadu bat tiro egiten Donetsk-eko mugan.

eta posizioak elikatzen ditu. Baina biguna da, soberania eta babes herritar faltagatik. Horregatik, Volodimir Zelenskik hauteskunde presidentzialak ez egitea eta agintaritzza militar osoa aldatzea erabaki du.

ETORKIZUNEN PERSPEKTIBAK

Sergei Shoigu-k, Errusiako Defentsa ministroak, 2025ean gerraren amaiera irits daitekeela iradoki du. Aurten Ukrainak gutxi-asko eutsiko balu, 2025ean indar berrituta kontraerasoa prestatuko luke edozein negoziazio agertokira indartsuago iristeko; baina oso ahuldu-ta iristen bada, negoziazioa zailduko litzateke. Zelenskik oso zaila du ukrainar biztanleei saltzea bete edota sinatu nahi izan ez dituzten bake akordioek aurreikusten zutena baino lurralde askoz gutxiago izango dutela. NATOk ere ez luke nahiko horrelako porrot ageriko bat eta hor hazi egin dira azken asteetan sumatzen diren arrisku berriak.

Ukraina asko ahuldu baino lehena-goa mahai gainean dagoen aukeretako

Errusia orain sentitzen da erosoan, armada eta ekonomia gerrarako egokituta dituela

bat da NATOren inplikazio zuzenagoa, agian kideren baten zuzeneko parte hartzearekin Ukrainari gerran laguntzeko. Horretarako bi baldintza landu behar dira. Lehenengoa, Europako herritarrak psikologikoki prestatzea horrelako gerra baterako eta bigarrena da *casus belli* bat probokatu edo fabrikatzea.

Orain hilabete batzuk kolapsatzera omen zihoan Errusia, sekulako galerekin Ukrainako %20 okupatzeko gai besterik izan ez dena. Orain benetako arriskua omen da aliantza atlantikoarentzat. Ale-

maniako Defentsa ministroak esan du Errusiak bost urte barru NATOri eraso egin diezaikeela. Europako zenbait herrialdek antzeko adierazpenak egin dituzte, besteak beste, Suediak, Finlandiak, Poloniak eta Baltikoko herrialdeek, beren herritarrei balizko gerra baterako prestatu behar direla adierazi diete. Rob Bauer-ek, NATOko Batzorde Militarreko buruak, argi utzi du: "Errusiaren aurkako gerrarako prest egon behar du Mendebaldeak". Eta Stoltenbergekek epe luzeko gatazka iragarri du: "Errusiaren aurkako hamarkadetako borrokarako prestatu behar dugu".

Egoera kezkarria da munduan dauden gatazkek konektatzen ari direlako. Israelek Gazako genozidioa hasi bezain laster, Hegoalde Globalak era zakarra-goan ikusi du ezaguna zuen Mendebaldearen moral bikoitza. Ildo horretan, Stoltenbergekek harro esaten duenean Putinek Ukrainako inbasioarekin lortu duena aliantzaren hedapena eta kohe-sioa handitzea dela, ahaztu egiten du errealitatea konplikatua dela.

O. MARQUES / GETTY IMAGES

Poloniako soldaduak NATOren ikurra eskuetan.

Ispilu-joko batean bezala, NATO indartu den bezala, Errusiak harremanak estutu ditu Txinarekin, Iranekin eta Hegoalde Globaleko beste herrialde batzuekin. Horrela, blokerik ez zegoen tokian, orain badago, nahiz eta Mendebaldekoa bezain definituta eta kohesionatuta ez egon, polo anitzeko estrategia batetik mehatxu eta etsai komun baten aurrean artikulatzen di-

ren interes nazionalen konbergentzia delako.

Blokeak ez zeuden lekuetan sortzeak edo daudenak kohesionatzeak baldintzak sortzen ditu munduko gatazkak lotzeko eta hirugarren mundu gerrara iristeko. Martxan dauden gerra guztiek besteengandik bereizten dituzten ezagarrak eta logika propioak dituzte. Baina gatazka horien artean nazioarteko po-

tentzien interesak lerrotatzen hasten direnean gerra globalera hurbiltzen gara. Nancy Pelosi Alderdi Demokratiko buruzagi historikoaren adierazpenak logika horretan daude: "Gazan sufrimendua geldiarazten saiatu behar dugu, baina su-etenera deitzea Putin jaunaren mezua da. Ez nahastu, horrek zerikusi zuzena du berak ikusi nahiko lukeenarekin". ●

40. URTERAKO

Arabako BERTSOLARI TXAPELKETA

2024

1. Finalerdia

OTSAILAK 24, Larunbata 17:30ean
ARAMAIO, Kultur etxean

Ekaitz Samaniego Carril

Eli Zalbua Barquin

Itzi Vilaspe Simon

Maite Aguirre Arriolabengoa

Pire Abarrategi Sarriamaita

Usai Anda Oñika

Gai-emaitza: Etsaen Otaño Zankuegi
www.bertsolare.eus - www.bertsosarrerak.eus

